

3. Sťažovatelia sú dedičia po právnych predchodcoch, ktorí boli v období totalitného režimu nútení pod nátlakom a hrozbou vyvlastnenia previesť rodinný dom a príslušné pozemky na štát. Tento prevod bol realizovaný prostredníctvom kúpnopredajnej zmluvy z 8. decembra 1977.

4. Sťažovatelia počas celého konania poukazovali na skutočnosť, že išlo o nútený prevod a vôľa ich právnych predchodcov nebola slobodná a bola vykonaná pod nátlakom. Orgány štátu stanovili cenu jednostranne a bez akejkoľvek možnosti reálneho vyjednávania.

5. Po roku 1989 sťažovatelia iniciovali reštitučné konanie s cieľom dosiahnuť navrátenie nehnuteľností alebo primeranú náhradu, avšak ich návrh bol zamietnutý na základe právne formalistických argumentov, ktoré nebrali do úvahy špecifiká daného obdobia.

6. Príslušný správny orgán vo svojom rozhodnutí, správny súd v rozsudku sp. zn. ZA-30S/5/2022 z 18. januára 2024, ako aj najvyšší správny súd (sťažovatelia opakovane nesprávne uvádzajú Najvyšší súd Slovenskej republiky, pozn.) ako kasačný súd odmietli uznať, že daný prevod prebehol za nápadne nevýhodných podmienok a bol motivovaný hrozbou represie.

II.

Argumentácia sťažovateľov

7. Sťažovatelia sa domnievajú, že konajúce súdy nesprávne právne posúdili skutkový stav, neprihliadli na judikatúru v obdobných prípadoch a porušili ich právo na spravodlivé konanie. V zmysle judikatúry ústavného súdu súdy musia vo svojich rozhodnutiach správne posúdiť všetky predložené dôkazy a vyhodnotiť ich v kontexte historických súvislostí, nepodliehať extrémnemu formalizmu, ktorý by zabránil spravodlivej náprave krívd minulosti, zabezpečiť rovnosť účastníkov konania. V danom prípade boli dôkazy predložené sťažovateľmi ignorované alebo nedostatočne vyhodnotené.

8. Správny súd nevyhodnotil otázku tiesne a nápadne nevýhodných podmienok v kontexte obdobných rozhodnutí, nezohľadnil rozhodnutie Okresného súdu Žilina sp. zn. 7C/170/92, ktoré riešilo totožnú situáciu, teda nerespektoval zásadu právnej istoty, keď sa odchyľil od predchádzajúcich rozhodnutí bez riadneho odôvodnenia.

9. Rozhodnutia konajúcich súdov, najmä najvyššieho správneho súdu neobsahujú riadne odôvodnenie, prečo implicitné dôkazy neboli uznané ako dôkaz hrubého nátlaku. Rozsudok najvyššieho správneho súdu neobsahuje riadne odôvodnenie v otázke odklonu od predchádzajúcej judikatúry v obdobných prípadoch, čo je v rozpore s princípom právnej istoty.

10. Najvyšší správny súd rozsudkom sp. zn. 6Svk/9/2024 z 19. novembra 2024 zamietol kasačnú sťažnosť sťažovateľov, pričom neuviedol nijaké relevantné tvrdenia, z akého dôvodu rozhodol takýmto spôsobom. Uvedeným postupom došlo k porušeniu práva sťažovateľov na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

11. Porušenie svojho práva na ochranu vlastníckeho práva sťažovatelia vidia v tom, že štát nezabezpečil adekvátnu kompenzáciu za odňaté nehnuteľnosti, sťažovatelia boli fakticky pripravení o majetok násilným spôsobom, keďže alternatívou k predaju bolo vyvlastnenie, a súdy odmietli vykonať podrobné dokazovanie o reálnej hodnote nehnuteľnosti.

12. Konajúce súdy nedodrжали zásadu rovnosti účastníkov konania, iba jednostranne prevzali argumentáciu správneho orgánu bez náležitého preskúmania námietok sťažovateľov. Súdy tiež opomenuli vykonať viaceré dôkazy navrhnuté sťažovateľmi, teda nezrealizovali dokazovanie, ktoré mohlo objasniť rozhodujúce skutkové okolnosti (napr. historické cenové porovnanie hodnoty nehnuteľností).

13. Správny súd a najvyšší správny súd sa k argumentom sťažovateľov uvedeným v žalobe a kasačnej sťažnosti takmer vôbec nevyjadrili, resp. sa vyjadrili len formálne a nanajvýš stručne, pričom správny súd a najvyšší správny súd v odôvodnení najmä konštatujú, že sa stotožňujú s orgánmi nižšej inštancie, poprípade len stručne rozširujú argumentáciu, čo však nemôže obstať.

14. Odôvodnenia rozhodnutí správneho orgánu, správneho súdu a aj najvyššieho správneho súdu nezodpovedajú zákonným požiadavkám, sú neurčité, nepresvedčivé, absentuje v nich vyhodnotenie rozhodujúcich skutočností, predovšetkým z hľadiska skutočnosti, že sťažovatelia v žalobe a kasačnej sťažnosti poukázali na viaceré podstatné skutočnosti, s ktorými sa konajúce súdy vôbec nevysporiadali. Nedostatok riadneho, dostatočného a presvedčivého odôvodnenia rozhodnutia predstavuje porušenie práva na spravodlivé súdne konanie a je dôvodom na zrušenie rozhodnutia, keďže strane konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je sťažovateľmi namietané porušenie ich práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), porušenie rovnosti strán sťažovateľov (čl. 47 ods. 3 ústavy), ako aj porušenie vlastníckeho práva (čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 1 dodatkového protokolu) rozsudkom správneho súdu a rozsudkom kasačného súdu v konaní o preskúmanie zákonnosti Okresného úradu Žilina, ktorý rozhodol o nevrátení vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom správneho súdu:

16. Proti rozsudku správneho súdu boli sťažovatelia oprávnení podať kasačnú sťažnosť, čo aj využili. Kasačná sťažnosť predstavovala v okolnostiach veci účinný prostriedok, prostredníctvom ktorého následne najvyšší správny súd ako súd kasačný poskytoval ochranu základným právam i právam zaručeným medzinárodnými zmluvami, ktorých porušenie sťažovatelia namietajú v ústavnej sťažnosti.

17. Dokazuje to i skutočnosť, že najvyšší správny súd o kasačnej sťažnosti sťažovateľov rozhodol meritórne tak, že ju podľa § 461 Správneho súdneho poriadku zamietol ako nedôvodnú. Je tak naplnená ústavná podmienka na aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorá ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru napadnutým rozsudkom správneho súdu.

18. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde

Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu práv rozsudkom kasačného súdu:

19. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľov ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou zdôrazňuje, že na ďalšie konanie môže prijať len taký návrh na začatie konania, ktorý obsahuje všetky náležitosti ustanovené zákonom o ústavnom súde. Všeobecné náležitosti návrhu musí spĺňať každý návrh, a to náležitosti týkajúce sa formy návrhu, ako aj jeho obsahu (III. ÚS 349/2015). Zákon o ústavnom súde v ustanoveniach upravujúcich osobitné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 123 ods. 1) ustanovuje, že sťažovateľ musí označiť základné práva a slobody, ktorých vyslovenia porušenia sa domáha, nielen uvedením príslušných článkov ústavy, ale musí ich konkretizovať aj skutkovo (m. m. IV. ÚS 124/08, IV. ÚS 146/08). Nedostatok právne relevantného odôvodnenia sťažnosti má vo vzťahu k namietaným porušeniam toho-ktorého základného práva alebo slobody významné procesné dôsledky, pretože ústavný súd nie je skutkovým súdom ani ďalšou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva, takže bez splnenia uvedenej podmienky ústavný súd o návrhoch sťažovateľa uvedených v petite ani nemôže rozhodovať (napr. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 409/04, IV. ÚS 168/05, IV. ÚS 279/07, III. ÚS 206/2010, III. ÚS 357/2010, III. ÚS 131/2012, III. ÚS 26/2016 a iné).

20. Ústavný súd konštatuje, že ústavná sťažnosť sťažovateľov neobsahuje žiadnu relevantnú ústavnoprávnu argumentáciu, teda konkrétne skutkové a právne dôvody, ktoré vo vzťahu ku konkrétnym odpovediam najvyššieho správneho súdu na námietky uplatnené v kasačnej sťažnosti považujú sťažovatelia za nedostatočné, neodôvodnené, arbitrárne. Sťažovatelia v odôvodnení sťažnosti prezentujú len všeobecné námietky o arbitrárnosti napadnutých rozhodnutí s odkazom na judikatúru ústavného súdu, resp. Európskeho súdu pre ľudské práva, avšak bez konkrétnej interakcie so závermi kasačného súdu.

21. Odôvodnenie návrhu je pritom podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde zákonom danou podmienkou konania pred ústavným súdom. V tejto súvislosti ústavný súd už opakovane konštatoval, že zo vzájomnej väzby medzi relevantnými ustanoveniami zákona o ústavnom súde (§ 43 ods. 1 a § 123 ods. 1) vyplýva, že sťažovateľ musí označiť základné práva a slobody, ktorých vyslovenia porušenia sa domáha, nielen označením príslušných článkov ústavy, ale musí ich konkretizovať aj skutkovo (m. m. IV. ÚS 124/08, IV. ÚS 146/08), t. j. uviesť, z akých dôvodov malo dôjsť k ich porušeniu a navrhnúť v tejto súvislosti dôkazy.

22. Ani pri uprednostňovaní materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti nie je na ústavnom súde, aby za sťažovateľov (kvalifikovane právne zastúpených) vyhľadával konkrétne dôvody namietanej neústavnosti, ktoré podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde majú tvoriť obsah návrhu a určovať rozsah ústavného prieskumu ústavným súdom, ktorý je podľa § 45 zákona o ústavnom súde rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania viazaný.

Všetky uvedené skutočnosti tak zakladajú dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

III.3. Obiter dictum:

23. Nad rámec uvedeného sa ústavný súd v rámci predbežného prerokovania oboznámil s napadnutým rozsudkom kasačného súdu a dospel k záveru, že argumentácia najvyššieho správneho súdu v ňom obsiahnutá je dostatočná, jasná, zrozumiteľná, vychádzajúca zo skutkových okolností prípadu. Napadnutý rozsudok spĺňa ústavnoprávne požiadavky súdneho rozhodnutia a ústavný súd nezistil v jeho odôvodnení ústavnoprávne nedostatky. Kasačný súd sa námietkami sťažovateľov zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že sťažovatelia v tomto konaní dostali odpoveď na všetky námietky (vrátane poukazovania na rozhodnutie Okresného súdu Žilina sp. zn. 7C/170/92, bod 48 odôvodnenia napadnutého rozsudku) podstatné pre rozhodnutie a že konanie možno označiť za spravodlivé. Za týchto okolností ústavný súd nemá ústavne relevantný dôvod na to, aby prehodnocoval právne závery kasačného súdu a tieto následne podroboval ústavnoprávnej korekcii.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. apríla 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu